

ОЦІНЮВАННЯ ДОСЯГНЕНЬ У СТАЛОМУ РОЗВИТКУ РАЙОНІВ ОБЛАСТІ ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

М. М. Миколайчук

Національна академія державного управління при Президентові України

вул. Генуезька, 22, м. Одеса, Україна.

E-mail: mtykolaychuk@ukr.net

Отримана 6 вересня 2009, прийнята 18 вересня 2009

Анотація. Стаття демонструє оцінку досягнень у сучасному розвитку районів обласних центрів України. Дані досягнення розглядаються через призму основних механізмів державного управління. Основна ідея статті полягає в правильності вибору рейтингів економічного й соціального розвитку регіонів України. У статті доведено, що рейтинги економічного й соціального розвитку повинні складатися з таких показників як сукупна оцінка індексу людського розвитку й конкурентоспроможності регіону й держави в цілому, а також з екологічної й соціальної складової. У статті запропонована методика, що базується на наявній статистичній звітності, тому що підприємства або інвестори повинні самостійно перевірити об'єктивність інформації щодо соціального та економічного положення в Одеській області.

Ключові слова: сталий розвиток, державне управління, механізм державного управління.

ОЦЕНИВАНИЕ ДОСТИЖЕНИЙ В РАЗВИТИИ РАЙОНОВ ОБЛАСТИ КАК ЭЛЕМЕНТ МЕХАНИЗМА ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ

Н. Н. Миколайчук

Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

ул. Генуеская 22, г. Одесса, Украина.

E-mail: mtykolaychuk@ukr.net

Получена 6 сентября 2009, принята 18 сентября 2009

Аннотация. Статья демонстрирует оценку достижений в современном развитии районов областных центров Украины. Данные достижения рассматриваются через призму основных механизмов государственного управления. Основная идея статьи заключается в правильности выбора рейтингов экономического и социального развития регионов Украины. В статье доказано, что рейтинги экономического и социального развития должны состоять из таких показателей как совокупная оценка индекса человеческого развития и конкурентоспособности региона и государства в целом, а также из экологической и социальной составляющей. В статье предложена методика, которая базируется на имеющейся статистической отчетности, так как предприятия или инвесторы должны самостоятельно проверить объективность информации относительно социально-экономического положения в Одесской области.

Ключевые слова: современное развитие, государственное управление, механизмы государственного управления.

EVALUATION OF ACHIEVEMENTS IN DEVELOPMENT OF DISTRICTS OF AREA AS AN ELEMENT OF MECHANISM OF STATE ADMINISTRATION

N. N. Micoilaychyc

National Academy of the Government at the President of Ukraine

Genyetskay, 22, Odessa, Ukraine.

E-mail: mmykolaychuk@ukr.net

Received 6 September 2009, accepted 18 September 2009

Abstract. The article shows the estimation of achievements in modern districts development of regional centers of Ukraine. Given achievements are considered through the prism of state administration basic mechanisms. The basic idea of the article concludes in the choice correctness of ratings of economic and social development of regions in Ukraine. It is proved in the article, that ratings of economic and social development must consist of such indexes as the combined estimation of index of human development one and competitiveness of region and state as a whole, as well as of the ecological and social constituent. A method based on the present statistical account is offered in the article, because enterprises or investors must independently check up the objectivity of the information as for the social and economic position in the Odessa area.

Keywords: modern development, state administration, mechanisms of state administration.

Вступ

Проблеми оцінки досягнень у сталому розвитку залишаються не вирішеними як у глобальних вимірах так і на регіональному рівні. Світові рейтинги базуються на характеристичні різних аспектів розвитку але навіть сукупна оцінка індексу людського розвитку та конкурентоспроможності держави не дають всебічної оцінки саме сталого розвитку. Для регіонального рівня українські вчені пропонують різні методики, серед яких найбільш характеризує основні аспекти сталого розвитку інтегральна оцінка за трьома складовими: економічна, соціальна та екологічна [3, с.274-275], а також методика, що доповнена фінансовими індикаторами [4, с.7-11]. Ці ж автори розробили теоретичні засади визначення проблемних регіонів [5, с. 51-57]. Проблема оцінки досягнень районів області залишається поза увагою більшості науковців.

Постановка проблеми у загальному вигляді

Зростання кількості населення в світі ставить людство перед загрозою виникнення критичного дефіциту продовольчих та енергетичних

ресурсів у випадку відсутності позитивних зрушень в економіках країн. Одним з таких позитивних напрямків є підхід до економічного розвитку країн з позицій сталого розвитку, тобто розвитку за рахунок відновлюваних ресурсів. При цьому, зважаючи на різні екологічні та географічні умови, якщо в межах держави необхідно подолати розбіжності у соціально-економічних здобутках та екологічному стані між регіонами, то серед регіональних проблем важливе значення має вирівнювання життєвого рівня різних районів. Перешкодою у цьому стає структура економіки, яка залишилася у спадок від часів Радянського Союзу та недостатньо реформована з часів адміністративно-командної системи. Так, на початку 2006 року в Україні частка сільського населення становила 32,3 відсотка [1, с. 327], а у районах Херсонської області проживало 451,2 тисяч осіб, тобто 39,6 відсотка від загальної чисельності населення [2, с. 291]. Така ситуація зумовлює необхідність надання особливої уваги комплексному вирішенню проблем забезпечення розвитку всіх сфер життєдіяльності людей на цих територіях: виробництво продукції, охорона довкілля, соціальні умови проживання, духовний

світ. При цьому важливо спрямувати зусилля органів державного управління та місцевого самоврядування щодо районів з низькими економічними результатами на здійснення позитивних зрушень, наближення до рівня розвитку районів-лідерів. Для вирішення такого завдання необхідно сформулювати систему показників, які не тільки фіксують кінцеві результати, але й вказують шляхи їх поліпшення. Важливо також виявити райони, які не в змозі самостійно подолати проблеми занепаду та забезпечити стійкий розвиток, для здійснення регулюючих заходів, необхідної допомоги.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років

Багатоаспектні проблеми сталого розвитку відображені у наукових працях: О. Білоруса, В. Геєця, Д. Лук'яненка, Л. Мельника, А. Поручика, Т. Туниці та інших. Втім, увага в них приділяється переважно загальносвітовим аспектам сталого розвитку, проблемам збалансованого природокористування, забезпечення міжнародної конкурентоспроможності в умовах глобалізації. Недостатньо розробленими залишаються теоретичні засади формування системи оцінювання досягнень впливу державного регулювання на шляху реалізації завдань сталого розвитку на регіональному рівні

Проблеми оцінювання результатів сталого розвитку на регіональному рівні відображені у наукових працях В. Артамоненка, П. Матвієнка, розробках Інституту прикладного системного аналізу Національної академії наук України і Міністерства освіти і науки України, Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України та ін.

Невирішені частини загальної проблеми

Проблеми оцінки досягнень у сталому розвитку залишаються не вирішеними як у глобальних вимірах, так і на регіональному рівні. Світові рейтинги базуються на характеристиках різних аспектів розвитку, але навіть сукупна оцінка індексу людського розвитку та конкурентоспроможності держави не дають всебічної оцінки саме сталого розвитку. Для регіонального рівня українські вчені пропонують різні

методики, серед яких найбільш характеризує основні аспекти сталого розвитку інтегральна оцінка за трьома складовими: економічна, соціальна та екологічна [3, с. 274-275], а також методика, що доповнена фінансовими індикаторами [4, с. 7-11]. Ці ж автори розробили теоретичні засади визначення проблемних регіонів [5, с. 51-57]. Проблема оцінки досягнень районів області залишається поза увагою більшості науковців. Узгоджену систему оцінювання для регіону, району, галузі пропонував автор, але вона орієнтована на складові індексу людського розвитку (ІЛР), який недостатньо відображає аспекти сталого розвитку територій [6].

Мета статті

Метою статті є розробка теоретичних засад оцінювання досягнень районів області з позиції сталого розвитку з використанням керованих чинників, як основи для обґрунтування необхідних регулюючих заходів.

Виклад основного матеріалу

Особливість сталого розвитку полягає у перенесенні уваги на соціальні досягнення, створення умов для зростання добробуту та розвитку особистості, базою для чого має бути економічний розвиток при збереженні природного середовища для наступних поколінь. Тобто, в системі оцінювання необхідно використовувати три складові: економічну, соціальну та екологічну.

Індикатор економічного розвитку ($I_{ерр}$) має базуватись на основних показниках, які характеризують економічні результати та відображені у статистичній звітності, узгоджені з показниками оцінки результатів сталого розвитку регіонів [7].

Основним результатом економічної діяльності районів можливо вважати випуск продукції та надання послуг. Тому індикатор економічного розвитку доцільно представити у вигляді трьох складових: випуску промислової, сільськогосподарської продукції та надання послуг населенню на одного мешканця.

$$I_{ерр} = 0,36I_{прр} + 0,04I_{сп} + 0,6I_{сп}$$

Слід відзначити, що згідно зі ст.21 Закону України «Про державну статистику», деякі дані у статистичних щорічниках регіонів наводяться

Таблиця 1. Розрахунок економічного блоку результатів сталого розвитку регіонів.

Херсонська область	$I_{прр}$	$I_{спр}$	$I_{сгр}$	$I_{ерр}$	Рейтинг
В цілому	0,333	0,408	0,194	0,372	
по районах і містах					
Бериславський	0,126	0,076	0,173	0,098	10
Білозерський	0,128	0,036	0,400	0,083	12
Великолепетиський	0,024	0,055	0,504	0,062	15
Великоолександрівський	0,052	0,074	0,428	0,080	13
Верхньорогачицький	0,000	0,053	0,277	0,043	18
Високопільський	0,000	0,035	0,310	0,033	20
Генічеський	0,028	0,170	0,248	0,122	5
Голопристанський	0,004	0,077	0,153	0,054	16
Горностаївський	0,000	0,130	0,565	0,101	8
Іванівський	0,000	0,045	0,177	0,034	19
Каланчацький	0,158	0,068	0,137	0,103	6
Каховський	0,707	0,129	0,516	0,353	3
Нижньосірогоський	0,000	0,081	0,388	0,064	14
Нововоронцовський	0,000	0,054	0,502	0,053	17
Новотроїцький	0,102	0,073	0,470	0,099	9
Скадовський	0,019	0,405	0,240	0,259	4
Цюрупинський	0,086	0,114	0,050	0,101	7
Чаплинський	0,104	0,055	0,334	0,084	11
м.Нова Каховка	1,000	0,393	0,039	0,598	2

із забезпеченням конфіденційності. Тому у районах області, де знаходиться одне потужне підприємство, інформація про обсяги випуску промислової продукції відсутня. Але приховування інформації зменшує можливість регулювання процесів сталого розвитку, негативно впливає на імідж районів та й самих підприємств. Варто враховувати, що в світі створена, постійно удосконалюється та розповсюджується на добровільних засадах нова система розкриття інформації щодо досягнень у стійкому розвитку відповідно до глобальної ініціативи зі звітності (GRI), яка передбачає відображення у звітності економічної, соціальної та екологічної результативності організації. У 2004 році звіти за методикою GRI здійсню-

вали 380 організацій з 31 країни світу [8, с.70]. Розробка звітів сприяє удосконаленню аналізу бізнесу, усвідомленню менеджерами зв'язку між фінансовими результатами та чинниками сталого розвитку, оприлюднення результатів аналізу надає змогу покращити співпрацю з зацікавленими групами (постачальниками, споживачами, інвесторами), показати внесок організації у досягнення стратегічних цілей району, області, держави. Виходячи з цього, доцільно стимулювати надання інформації, а при визначенні рейтингів районів при відсутності інформації перша складова індикатора економічного розвитку буде мати нульове значення, тож найбільше можливе значення цього індикатора не перевищуватиме 0,5.

Іншою вадою інформації, яка подається у статистичних щорічниках, є невідповідність інформації адміністративному поділу. Зокрема, дані щодо міста обласного значення Каховки у деяких таблицях включені до показників Каховського району в цілому (у даних по Україні таке ж трапляється і з містом Севастополь – інформацію по ньому зводять до даних по Автономній Республіці Крим).

При розрахунку індикатора випуску сільськогосподарської продукції, виходячи з інформації, яка надається по районах, необхідно визначити для кожного регіону перелік найбільш важливих видів продукції тваринництва та рослинництва, розрахувати середнь-

озважений індикатор виробництва відповідних продуктів на одного мешканця району.

Наприклад, для Херсонської області основними видами продукції рослинництва, які вирощуються всіма районами, є зернові культури, соняшник та овочі, а основна продукція тваринництва – м'ясо та молоко. Отже, індикатор продукції сільського господарства матиме вигляд:

$$I_{\text{сгр}} = 0,2 I_{\text{зкр}} + 0,2 I_{\text{сонр}} + 0,2 I_{\text{овр}} + 0,2 I_{\text{мр}} + 0,2 I_{\text{молр}},$$

де: $I_{\text{зкр}}$ – валовий збір зернових культур в сільськогосподарських підприємствах на душу населення;

Таблиця 2. Результат розрахунку індикатора соціального блоку сталого розвитку регіону.

Херсонська область	$I_{\text{дзр}}$	$I_{\text{озр}}$	$I_{\text{освр}}$	$I_{\text{ужр}}$	$I_{\text{срр}}$
В цілому	0,640	0,528	0,723	0,688	0,644
по районах і містах					
Бериславський	0,509	0,684	0,676	0,503	0,576
Білозерський	0,575	0,582	0,697	0,522	0,590
Великопетиський	0,495	0,515	0,740	0,546	0,558
Великоолександрівський	0,453	0,473	0,631	0,581	0,518
Верхньорогачицький	0,430	0,585	0,535	0,541	0,505
Високопільський	0,402	0,557	0,764	0,590	0,543
Генічеський	0,666	0,740	0,769	0,559	0,680
Голопристанський	0,541	0,684	0,565	0,621	0,591
Горностаївський	0,460	0,669	0,610	0,467	0,533
Іванівський	0,441	0,547	0,758	0,517	0,541
Каланчацький	0,432	0,560	0,633	0,602	0,532
Каховський	0,663	0,471	0,666	0,643	0,621
Нижньосірогоський	0,451	0,601	0,560	0,559	0,524
Нововоронцовський	0,422	0,563	0,764	0,592	0,552
Новотроїцький	0,501	0,610	0,574	0,564	0,550
Скадовський	0,521	0,622	0,554	0,681	0,580
Цюрупинський	0,636	0,498	0,636	0,616	0,604
Чаплинський	0,459	0,615	0,681	0,506	0,544
м.Нова Каховка	0,799	0,449	0,865	0,693	0,721

Таблиця 3. Результат розрахунку індикатора екологічного блоку сталого розвитку регіону (області).

Херсонська область	$I_{евр}$	$I_{швр}$	$I_{екр}$
В цілому	0,077	0,182	0,130
по районах і містах			
Бериславський	0,000	0,547	0,274
Білозерський	0,054	0,397	0,225
Великопететський	0,000	0,689	0,345
Великоолександрівський	0,000	0,531	0,265
Верхньорогачицький	0,000	0,757	0,378
Високопільський	0,000	0,580	0,290
Генічеський	0,000	0,622	0,311
Голопристанський	0,081	0,784	0,432
Горностаївський	0,000	0,702	0,351
Іванівський	0,005	0,926	0,466
Каланчацький	0,008	0,474	0,241
Каховський	0,005	0,292	0,148
Нижньосірогозький	0,000	1,000	0,500
Нововоронцовський	0,000	0,462	0,231
Новотроїцький	0,000	0,634	0,317
Скадовський	0,000	0,335	0,167
Цюрупинський	0,245	0,220	0,233
Чаплинський	0,010	0,647	0,329
м.Нова Каховка	0,952	0,019	0,486

$I_{сопр}$ – валовий збір соняшнику в сільськогосподарських підприємствах на душу населення;

$I_{овр}$ – валовий збір овочів в сільськогосподарських підприємствах на душу населення;

$I_{мр}$ – виробництво м'яса в сільськогосподарських підприємствах на душу населення;

$I_{молр}$ – виробництво молока в сільськогосподарських підприємствах на душу населення.

Третя складова індикатора економічного розвитку ($I_{срр}$) характеризує співвідношення вартості наданих послуг в розрахунку на одну особу.

Рівень соціального розвитку ($I_{срр}$) можливо охарактеризувати доходами населення, забезпеченням товарами народного споживання,

житловими та загальноосвітніми умовами, загальноосвітніми, а також рівнем охорони здоров'я.

$$I_{срр} = 0,4 I_{дзр} + 0,2 I_{ужр} + 0,2 I_{осв} + 0,2 I_{озр},$$

де:

$I_{дзр}$ – складається з індикаторів заробітної плати та зайнятості по районах області; вагомість цієї складової найбільша з урахуванням її значущості для задоволення потреб населення, тобто

$$I_{дзр} = 0,5I_{др} + 0,5I_{зр};$$

$I_{ужр}$ – індикатор умов життя, який опосередковано відображає забезпеченість товарами народного споживання ($I_{тор}$), автотранспортом ($I_{пар}$), житлом ($I_{жр}$), послугами ($I_{шр}$);

$$I_{ужр} = 0,4 I_{жр} + 0,2 I_{пар} + 0,2 I_{шр} + 0,2 I_{тор};$$

$I_{освр}$ – індикатор освіти має декілька складових, які відображають охоплення населення дошкільними, шкільними та професійно-технічними закладами;

$$I_{освр} = 0,4I_{др} + 0,4I_{шр} + 0,2I_{птр};$$

$I_{оз}$ – індикатор охорони здоров'я складається з індикаторів, які відображають захворюваність на активний туберкульоз, кількість інвалідів, а також відносну кількість потерпілих від травматизму на виробництві

$$I_{озр} = 0,4I_{губр} + 0,4I_{швр} + 0,2I_{тр};$$

Екологічна складова для районів області може характеризуватися наявністю шкідливих викидів на одиницю площі та співвідношенням обсягу оборотної та послідовно використаної води до споживання свіжої води. Перша складова ($I_{швр}$) має негативну тенденцію до зростання, отже базою порівняння буде найменше значення. Друга складова ($I_{евр}$) має позитивну тенденцію до зростання, бо показує обсяг економії забору на одиницю обсягу свіжої води, тож базою порівняння буде найбільше значення показника.

$$I_{екр} = 0,5I_{швр} + 0,5I_{евр}.$$

Загальний індикатор сталого розвитку районів передбачає дещо вищу вагомість індикатора економічного розвитку з урахуванням залежностей від економічних результатів, можливостей виділення коштів на соціальний розвиток, охорону навколишнього середовища, відновлення природних ресурсів.

$$I_{срр} = 0,4 I_{срр} + 0,3 I_{срр} + 0,3 I_{екр}$$

Таблиця 4. Результат розрахунку індикатора сталого розвитку районів та міст області.

Херсонська область	I_{cp}	$I_{екр}$	$I_{ерр}$	ICP_p	рейтинг
В цілому	0,644	0,130	0,357	0,375	
по районах і містах					
Бериславський	0,576	0,274	0,106	0,297	13
Білозерський	0,590	0,225	0,109	0,288	15
Великолепетиський	0,558	0,345	0,087	0,306	11
Великоолександрівський	0,518	0,265	0,100	0,275	18
Верхньорогачицький	0,505	0,378	0,054	0,287	16
Високопільський	0,543	0,290	0,049	0,269	19
Генічеський	0,680	0,311	0,121	0,346	4
Голопристанський	0,591	0,432	0,055	0,329	6
Горностаївський	0,533	0,351	0,122	0,314	9
Іванівський	0,541	0,466	0,040	0,318	7
Каланчацький	0,532	0,241	0,111	0,276	17
Каховський	0,621	0,148	0,399	0,390	3
Нижньосірогоський	0,524	0,500	0,079	0,339	5
Нововоронцовський	0,552	0,231	0,077	0,266	20
Новотроїцький	0,550	0,317	0,124	0,310	10
Скадовський	0,580	0,167	0,234	0,318	8
Цюрупинський	0,604	0,233	0,096	0,290	14
Чаплинський	0,544	0,329	0,102	0,303	12
м.Нова Каховка	0,721	0,486	0,601	0,602	2
м.Херсон	0,865	0,502	0,735	0,704	1

Висновки

Запропонована система оцінювання досягнень у сталому розвитку районів області не є ідеальною та має свої переваги та недоліки. Перевагами є те, що:

- методика базується на наявній статистичній звітності, отже підприємства або інвестори в змозі власноруч перевірити об'єктивність інформації щодо соціально-економічного положення в області;
- методика узгоджена з критеріями оцінювання сталого розвитку регіонів, тобто спрямована на всебічний, гармонізований розвиток території;

– порівняльний (бенчмаркінговий) підхід до визначення показників дозволяє визначити ступінь розбіжності у розвитку районів області порівняно з найкращими.

Проте недоліки методики пов'язані переважно з недостатньою об'єктивністю статистичних даних та дискусійністю вагових коефіцієнтів деяких компонент оцінки.

Перспективою подальших розробок вважається розробка методики, аналіз різних складових сталого розвитку з метою визначення причин наявності слабких місць у розвитку районів та розробки необхідних регулюючих заходів, які сприятимуть формуванню у населення регіону

уявлення про доцільність надання переваги продукції місцевих виробників, вибору місця відпочинку, дозволять інвесторам переконатись щодо доцільності вкладання коштів у розвиток підприємств в різних районах області.

Література

1. Державний комітет статистики України. Статистичний щорічник України за 2006 рік / [за ред. О.Г.Осауленка]. – К.: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2007. – 551 с.
2. Статистичний щорічник Херсонської області за 2006 рік / [за ред. В.А.Вознюка]. – Херсон: Головне управління статистики у Херсонській області, 2007, – 502с.
3. Бочан І.О. Глобальна економіка: Підручник / І.О.Бочан, І.Р.Михасюк. – К.: Знання, 2007, – 403 с.
4. Методологія комплексної оцінки рівня соціально-економічного розвитку області та її адміністративно-територіальних одиниць: [Монографія] / [Л.М.Зайцева, В.В.Антонов, С.М.Серьогін, В.О.Федюшичев, І.Е.Польська, С.О.Качанов]; за наук. та заг. ред Л.М.Зайцевої. – Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2003. – 132с.
5. Методологічні підходи до визначення проблемних територій та напрями регулювання їх подальшого розвитку: [Монографія] / [Л.М.Зайцева, С.М.Серьогін, В.В.Антонов, та ін.]; за наук. та заг.ред. Л.М.Зайцевої. – Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ при Президентові України, 2003. – 144с.
6. Ахламов А.Г. Моделі та методи комплексного аналізу стану соціально-економічного розвитку регіону / Ахламов А.Г., Миколайчук М.М.. – К.: НАН України, Ін-т кібернетики ім. В.М.Глушкова, 2002. – 24с. – (Препринт / НАН України, Ін-т кібернетики ім. В.М.Глушкова, 2002-9)
7. Миколайчук М.М. Оцінювання соціально-економічних досягнень регіонів з позиції сталого розвитку / М.М.Миколайчук // Економіка та держава. – 2008, – № 10. – С. 61-63.
8. Руководство по отчетности в области устойчивого развития – 2002, Global Reporting Initiative – Режим доступу: <http://www.globalreporting.org/Home/LanguageBar/Russian.htm>.

Миколайчук Микола Миколайович – к. держ. упр., доцент, докторант Національної академії державного управління при Президентові України. Наукові інтереси: державне управління.

Миколайчук Николай Николаевич – к. гос. упр., доцент, докторант Национальной академии государственного управления при Президенте Украины. Научные интересы: государственное управление.

Nicolay Micoilaychyc – candidate of sciences in the state control, assistant professor. Scientific interests: public management.